

Канцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Broj:
Sarajevo, 31.01.2020.

PREDSTAVNIČKI DOM
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH

DOM NARODA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO
03-02-2020

PRIMLJENO:			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
05/3	27-4	297	1/20

Predmet: Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2019. Godinu

Poštovani,

U skladu s članom 5. Stav (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 51/09) u prilogu vam dostavljamo Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2019. godinu.

S poštovanjem,

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a

**IZVJEŠĆE O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2019. GODINU**

SARAJEVO, SIJEČANJ 2020. GODINE

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH	1
AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE.....	3
Odjeljak A. Postupanje po pritužbama	3
1. Ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg ustrojbenog mjesta u odnosu na osobni čin... 6	
2. Isplaćivanje naknada za rad s opasnim tvarima i tvarima štetnim po zdravlje	8
3. Nepravilnosti u postupku odabira kandidata za odlazak u mirovne misije	11
4. Nepravilnosti u natječajnim postupcima pri prijemu osoba u Oružane snage BiH	13
5. Isplaćivanje naknada za prijevoz na posao i s posla	15
6. Pružanje pravne pomoći	16
7. Pritužbe civilnih osoba	16
Odjeljak B. Najavljeni i nenajavljeni posjeti jednicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH..	17
1. Najavljeni posjet Centru za temeljnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću.....	17
2. Najavljeni posjet Zapovjedništvu za obuku i doktrinu Oružanih snaga BiH (ZOiD) u Travniku .	18
3. Najavljeni posjet Zapovjedništvu 4. pješačke brigade Oružanih snaga BiH u Čapljini.....	19
11. SVJETSKA KONFERENCIJA OMBUDSMANA ZA ORUŽANE SNAGE	20
Izjava s 11. svjetske konferencije ombudsmana za oružane snage.....	21
OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2019. GODINI	24

POGLAVLJE I.

UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s člankom 5. stavak (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2019. godinu.

Shodno članku 1. stavku (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, pozicija vojnog povjerenika uspostavljena je u cilju jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, kako je to zajamčeno Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Vojni povjerenik neovisno je tijelo Parlamentarne skupštine BiH s nadležnošću za: a) istraživanje specifičnih pitanja po uputi Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH. Upute se mogu izdati samo ako se pitanje ne razmatra u okviru djelovanja Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, a vojni povjerenik može i sam zatražiti da Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH izda upute za istraživanje specifičnih pitanja; b) poduzimanje aktivnosti na osnovi vlastite procjene kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH ili razmatrajući pritužbe vojnih osoba i kadeta te na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na povrede ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta.

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika utvrđen je člankom 1. stavak (3) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), u kojem je navedeno:

"Na sva pitanja ustrojstva i upravljanja te druga pitanja bitna za rad vojnog povjerenika čija je pozicija uspostavljena ovim Zakonom i odnosa prema pravnim i fizičkim osobama, u mjeri u kojoj nisu propisana ovim Zakonom, primjenjuju se Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine i Zakon o upravi."

Shodno citiranoj odredbi, pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine: Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 6/13), Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09) te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stajališta izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, broj 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika Oružanih snaga, čl. 2. i 4.), da su „...pripadnici oružanih snaga građani u uniformi koji moraju uživati ista temeljna prava, uključujući ona iz Europske konvencije o ljudskim pravima i revidirane Europske socijalne povelje, i jednaku zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je, djelujući po pritužbama djelatnih vojnih osoba i na osnovi posjeta zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH, nastojao utjecati na Ministarstvo obrane

BiH i nadležne u sustavu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih povreda ljudskih prava.

Djelovanje sukladno načelima zakonitosti, pravednosti, transparentnosti, učinkovosti, kao i brzo reagiranje na situacije mogućeg kršenja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, doprinijelo je tome da institucija uživa veliko povjerenje među samim podnositeljima pritužbi. Brojni zahtjevi za pružanje pravne pomoći te pisma zahvale koja vojnom povjereniku upućuju pripadnici Oružanih snaga BiH još jedna su potvrda opravdanosti postojanja institucije parlamentarnog vojnog povjerenika BiH. U istom trenutku, to daje dodatnu energiju za nastavak rada s dobrim rezultatima.

Tijekom izvještajnog razdoblja Ured vojnog povjerenika imao je profesionalnu suradnju s Ministarstvom obrane BiH, Zajedničkim stožerom Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički stožer OSBiH) i Generalnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH. Vojni povjerenik posebno želi istaknuti da je suradnja s Generalnim inspektoratom znatno unaprijeđena, a što najbolje potvrđuje broj predmeta koji su zajedničkim istragama riješeni u korist podnositelja pritužbi. Također, treba spomenuti i dobru suradnju s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH koja se ostvaruje razmjenom predmeta shodno nadležnosti jedne i druge institucije za njihovo rješavanje, a s ciljem unaprijeđenja kvalitete zaštite ljudskih prava i sloboda.

Iako Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH Parlamenarne skupštine BiH tijekom 2019. godine nije bilo formirano, Ured tajnika Zajedničkog povjerenstva pružio je Uredu vojnog povjerenika BiH značajnu pomoć u realiziranju aktivnosti vojnog povjerenika, a posebno za vrijeme priprema i održavanja 11. međunarodne konferencije ombudsmana za oružane snage.

Također, u ovom izvještajnom razdoblju nije izostala podrška ni Centra za upravljanje sigurnosnim sektorom iz Ženeve (DCAF). U sklopu navedene suradnje u 2019. **godini realizirana je 11. međunarodna konferencija ombudsmana za oružane snage, čiji je domaćin bila Bosna i Hercegovina.** Razmjena iskustava doprinijela je poboljšanju rada Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH kao jedine institucije u regiji specijalizirane za zaštitu ljudskih prava pripadnika oružanih snaga.

Također, s ciljem jačanja kapaciteta Ureda vojnog povjerenika, kao i zbog neusvajanja nove sistematizacije za instituciju vojnog povjerenika, DCAF snosi troškove rada stručnog suradnika (Memorandum o razumijevanju od 1. 9. 2018. do 29. 2. 2020.).

U ovom izvješću o radu najprije će biti prikazano stanje ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, uz navođenje ključnih područja koja su bila predmetom pritužbi, kao i statističkog pregleda pritužbi. U ovome dijelu bit će dan i pregled osnovnih preporuka, zaključaka, stavova, zapažanja i inicijativa za poboljšanje stanja ljudskih prava, a koje je vojni povjerenik izdao Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru OSBiH. Potom će biti opisani uvjeti života i rada u vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, temeljeni na podacima dobivenim u obavljenim najavljenim i nenajavljenim posjetima jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga. Na kraju, istaknut je pregled ostalih aktivnosti Ureda vojnog povjerenika realiziranih tijekom 2019. godine.

POGLAVLJE II.

AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

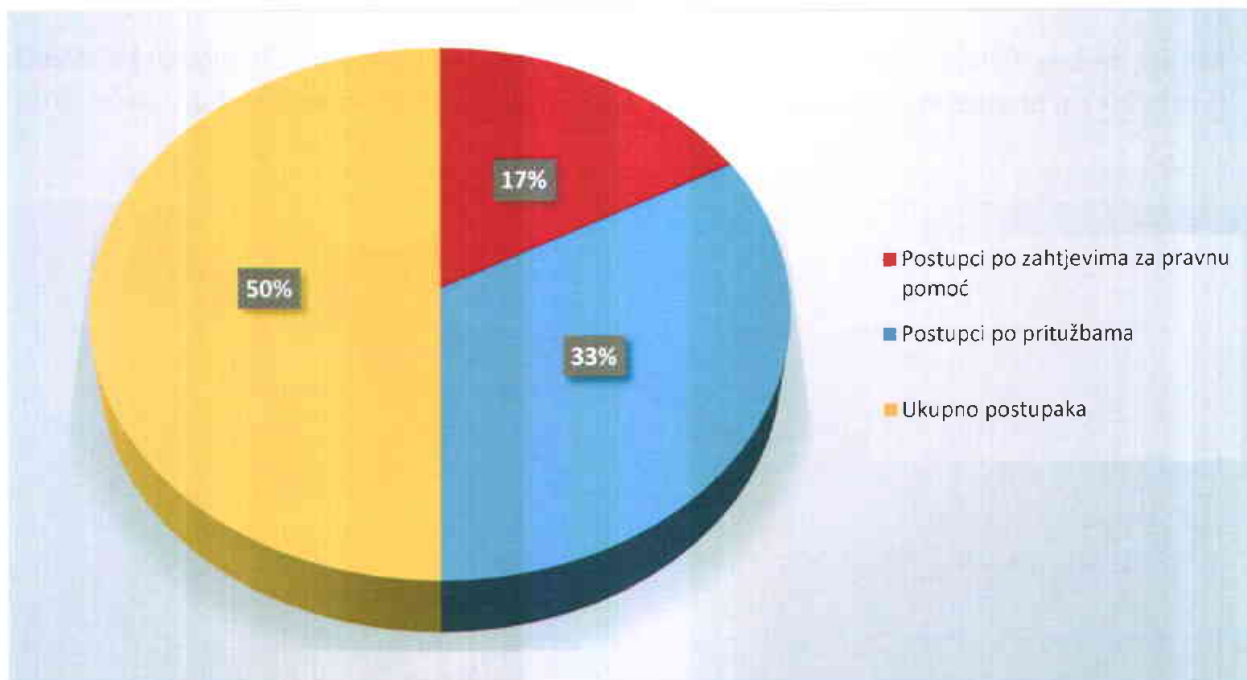
Odjeljak A. Postupanje po pritužbama

U kontekstu provođenja parlamentarne kontrole rada i drugih pitanja iz zaštite ljudskih prava i sloboda vezanih uz vojne osobe i kadete u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, svaka djelatna vojna osoba ili kadet u Oružanim snagama BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom i podnijeti pritužbu. U izvještajnom razdoblju najveći broj postupaka i istraga otvoren je na osnovi pritužbi djelatnih vojnih osoba. Osim postupanja po pritužbama, vojni povjerenik ovlašten je postupati po službenoj dužnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije ili uoči okolnosti koje upućuju na povredu ljudskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba i kadeta. Također, bitan segment rada vojnog povjerenika i tijekom 2019. godine bio je postupanje po zahtjevima djelatnih vojnih osoba za pružanje pravne pomoći.

Analizom predmeta zaprimljenih u Uredu vojnog povjerenika može se konstatirati da je najveći broj postupaka i istraga u 2019. godini otvoren na temelju pritužbi djelatnih vojnih osoba. Tako je u Uredu vojnog povjerenika zabilježeno ukupno 92 predmeta, **od kojih je 61 postupak vođen po pritužbama, a 31 postupak po zahtjevima za pružanje pravne pomoći.** Treba naglasiti kako se određeni broj pritužbi odnosio na veći broj djelatnih vojnih osoba ili na određenu skupinu djelatnih vojnih osoba.

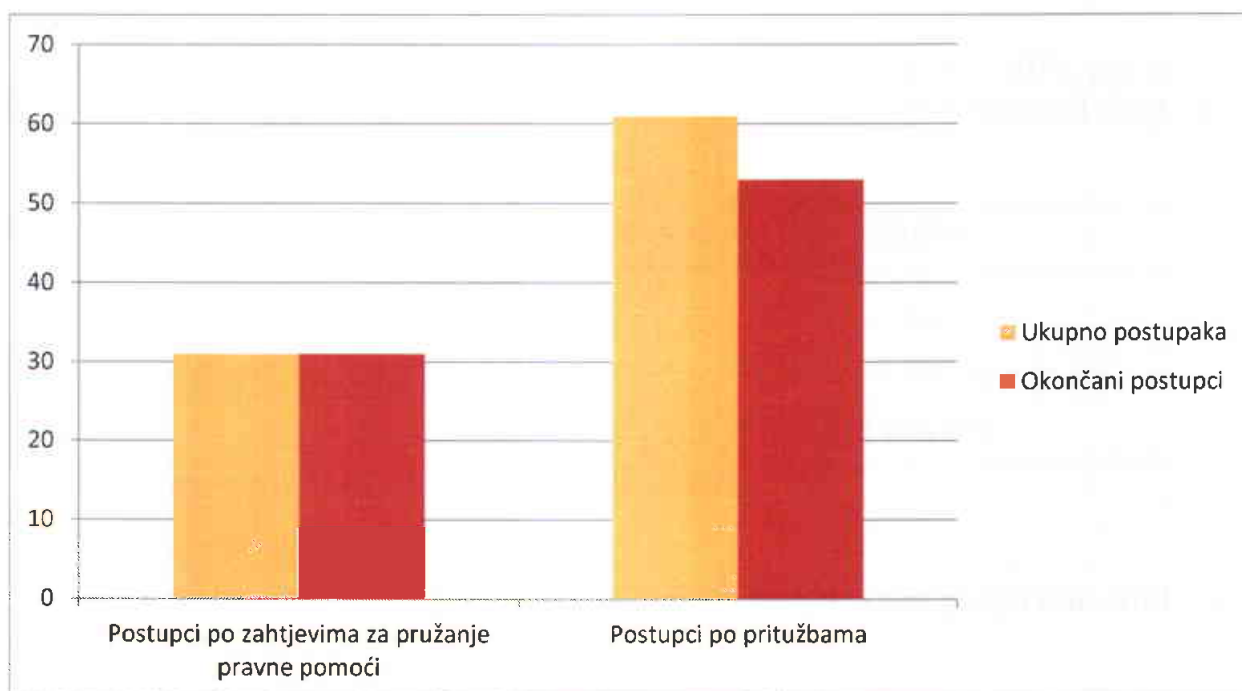
Osim postupanja po pritužbama, vojni povjerenik u izvještajnom je razdoblju, povodom određenih prijava, poduzimao značajne aktivnosti u smjeru istrage specifičnih pitanja o kojima je dobivao saznanja, a koja bi mogla biti uzrokom eventualnih povreda ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, kao što je to bio slučaj u vezi sa saznanjima o mogućoj diskriminaciji prilikom umirovljenja, postavljenja i odabira kandidata za odlazak u misije potpore miru.

Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika tijekom 2019. godine dan je u Tablici broj 1.

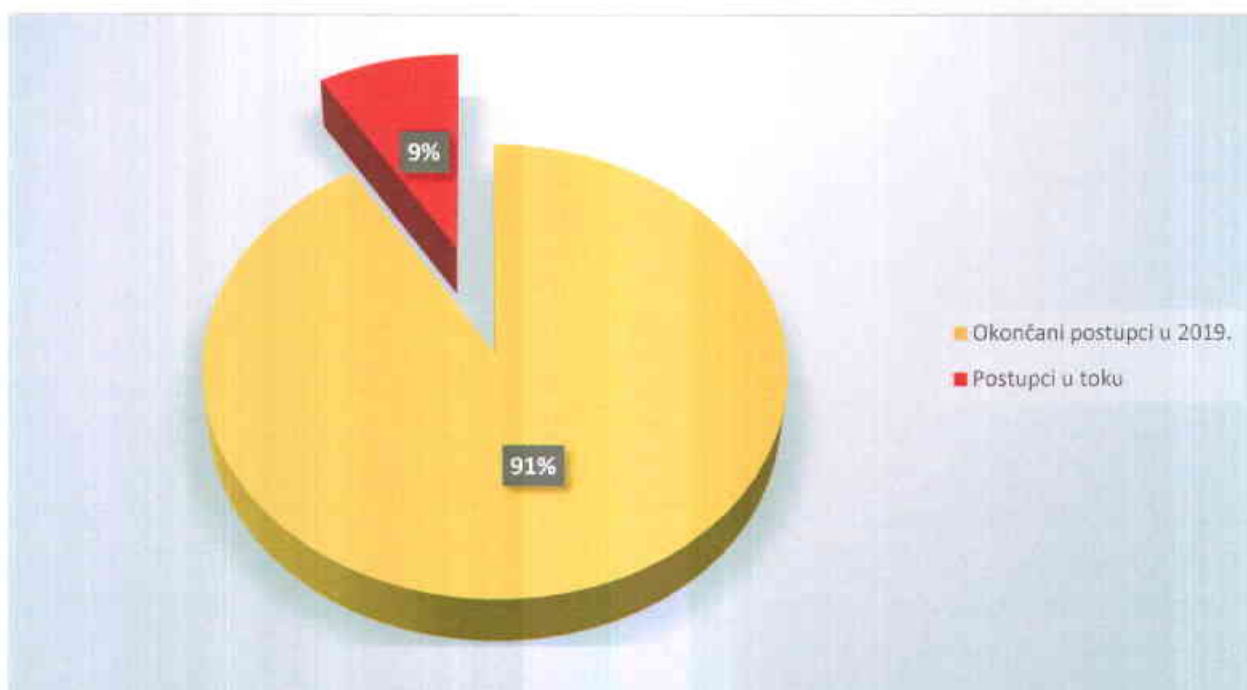
Tablica 1. Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika tijekom 2019. godine.

U izvještajnom razdoblju postupci po pritužbama okončani su u 53 predmeta, a po zahtjevima za pružanje pravne pomoći okončani su svi postupci. Pregled okončanih postupaka po područjima dajemo u Tablici broj 2.

Tablica 2. Pregled okončanih postupaka u 2019. godini

Dakle, od ukupno 92 pokrenuta postupka u Uredu vojnog povjerenika u 2019. godini, njih 84 je okončano, dok se u osam predmeta postupak i dalje vodi, kako je to prikazano u Tablici broj 3.

Tablica 3. Ukupan broj vođenih i okončanih postupaka u 2019. godini

Od ukupnoga broja predmeta po kojima je vojni povjerenik postupao u 2019. godini, 55 predmeta je riješeno u korist podnositelja pritužbi, što je prikazano u postotcima u Tablici broj 4.

Predmeti riješeni u korist podnositelja pritužbi	
Ukupan broj predmeta koji su riješeni u 2019. godini	84
Predmeti riješeni u korist djelatnih vojnih osoba	55 (65,4 %)

Tablica 4. Predmeti riješeni u korist podnositelja pritužbi

Uzimajući u obzir podatke predstavljene u Tablici broj 4, vojni povjerenik izražava zabrinutost zbog osnovanosti pritužbi djelatnih vojnih osoba.

Tijekom 2019. godine najveći broj postupaka u Uredu vojnog povjerenika BiH vođen je u sljedećim područjima:

1. pritužbe koje se odnose na ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg ustrojbenog mjesta u odnosu na osobni čin;
2. pritužbe koje se odnose na isplaćivanje naknada za rad s opasnim tvarima i tvarima štetnim po zdravlje;
3. pritužbe koje se odnose na nepravilnosti u postupku odabira kandidata za odlazak u mirovne misije;
4. pritužbe koje se odnose na nepravilnosti u natječajnim procedurama pri prijemu osoba u Oružane snage BiH;
5. pritužbe koje se odnose na isplaćivanje naknada za prijevoz na posao i s posla;
6. pružanje pravne pomoći;
7. pritužbe civilnih osoba.

1. Ostvarivanje prava za obavljanje dužnosti višeg ustrojbenog mjesta u odnosu na osobni čin

Tijekom 2019. godine parlamentarni vojni povjerenik BiH zaprimio je više pritužbi djelatnih vojnih osoba (u daljnjem tekstu: DVO) zbog neisplaćivanja naknada za dodatno obavljanje poslova i radnih zadataka drugog ustrojbenog mjesta¹ u skladu s člankom 64.² Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18).

U svim pritužbama uočena je ista problematika koja se odnosi na nepostojanje naredbe ministra obrane ili načelnika Zajedničkog stožera OSBiH o vršiteljima dužnosti na višim ustrojbenim mjestima u odnosu na njihova ustrojbeno mjesto na koja su raspoređeni.

Zbog propusta nadređenih i nepoštivanja propisanih procedura koje su uvjet za primjenu članka 64. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, podnositelji pritužbe trpe štetu u pogledu ostvarivanja dva ključna prava, i to:

- a) *materijalnih prava u skladu s poslovima ustrojbenog mjesta koje djelatna vojna osoba obavlja, kao i*
- b) *neračunanje vremena provedenog u činu na mjestu vršitelja dužnosti u slučaju kada je postavljen na ustrojbeno mjesto koje je višeg čina od osobog, a što je važno za napredovanje u djelatnoj vojnoj službi.*

¹ Obračun plaće i drugih naknada radi se prema ustrojbenom mjestu na koje je DVO postavljen.

² Članak 64. (Plaća vršitelja dužnosti)

(1) "Vršitelju dužnosti pripadaju plaća i druga primanja prema ustrojbenom mjestu na koje je postavljen.

(2) Prava iz stavka (1) ovoga članka imaju i djelatne vojne osobe koje obavljaju dužnost, odnosno zamjenjuju odsutnu vojnu osobu, ako obavljanje dužnosti odnosno zamjena traje više od 30 dana neprekidno."

Postupajući po navedenim pritužbama, vojni povjerenik donio je preporuke u kojima je konstatirano:

1. Pritužbe osoba B. N., S. O., I. K., N. P., A. B., S. T., G. K., Z. H., S. S. i S. N. u pogledu primjene članka 64. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH osnovane su.
2. Podnositelji pritužbe u određenom su razdoblju, uz svoje redovne dužnosti, obavljali i poslove i radne zadatke ustrojbenog mjesta višeg čina u odnosu na osobni, budući da su dotadašnji vršitelji navedenih dužnosti bili privremeno spriječeni obavljati ih.
3. Određivanje vršitelja dužnosti umjesto djelatne vojne osobe koja je privremeno spriječena obavljati dužnost propisano je čl. 64. i 138.³ Zakona o službi u Oružanim snagama BiH i člankom 13. Pravilnika o stanjima tijekom službe za djelatne vojne osobe, broj: 10-02-3-1134/17 od 27. 2. 2017. **Spomenutim normativnim aktima propisana je procedura određivanja vršitelja dužnosti, koja kao takva nije ispoštovana prilikom određivanja navedenih osoba za dodatno obavljanje poslova drugog ustrojbenog mjesta.**
4. Nesporno je utvrđeno da su podnositelji pritužbi "stvarno obavljali dužnosti, poslove i radne zadatke drugog radnog mjesta". Dokazi za ovu tvrdnju su akti Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH ili matičnih jedinica navedenih osoba koji su vojnom povjereniku dostavljeni u svrhu provođenja istrage o navedenim slučajevima, a u kojima se navodi da su navedeni doista obavljali dužnosti, poslove i radne zadatke ustrojbenih mjesta čina višeg u odnosu na njihov osobni čin.
5. Pravilnikom o stanjima tijekom službe za djelatne vojne osobe određuje se redosljed radnji koje treba poduzeti prilikom određivanja vršitelja dužnosti, a što nije ispoštovano. U aktu Ministarstva obrane BiH, broj: 10-34-3-17-73/18 od 7. 2. 2018., te slijedom toga i aktu Zajedničkog stožera OSBiH, broj: 16-15-08-34-3-25-66/18 od 8. 2. 2018., naglašeno je sljedeće: „Određivanje djelatnih vojnih osoba da obavljaju poslove drugog ustrojbenog mjesta, bez donesene naredbe ovlaštenih osoba, smatrat će težom povredom vojne stege i pokrenuti stegovne postupke protiv odgovornih osoba“.
6. Proceduralna pogreška, koja se ogleda u nepostojanju naredbe o postavljenju na dužnost, ne smije biti prepreka osobama koje su doista obavljale određenu dužnost za ostvarivanje prava koja proizlaze iz takvog faktičkog stanja, posebno uzmemo li u obzir članak 17. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, prema kojem su djelatne vojne osobe dužne izvršavati naredbe nadležnih starješina koja su u vezi sa službom, osim naredbi koje imaju obilježja kaznenog djela.

³ Članak 138. (Vršitelj dužnosti)

- (1) Umjesto DVO-a koji je privremeno spriječen obavljati dužnost određuje se vršitelj dužnosti.
- (2) Vršitelj dužnosti može se odrediti i za upražnjeno ustrojbeno mjesto.
- (3) Vršenje dužnosti može trajati najdulje godinu dana od dana stupanja na dužnost.
- (4) Vršitelj dužnosti može se odrediti za ustrojbeno mjesto istog, neposredno višeg čina odnosno neposredno nižeg čina.
- (5) Ako je to uvjet za promaknuće, vrijeme provedeno na dužnosti iz st. (1) i (2) ovog članka računa se kao da je DVO postavljen na dano ustrojbeno mjesto.
- (6) DVO, koji je određen sukladno st. (1) i (2) ovog članka, zadržava status i sva prava njegovog prethodnog ustrojbenog mjesta, ako je to za njega povoljnije.
- (7) Određivanje vojne osobe iz stavka (1) ovog članka provodi se naredbom ministra obrane ili načelnika Zajedničkog stožera OS, sukladno Zakonu.
- (8) Uvjeti koji su potrebni za vršitelja dužnosti isti su kao i uvjeti koji se traže za postavljenje.

S obzirom na utvrđeno, vojni povjerenik je, u skladu s člankom 4. točka d) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i člankom 28. točka d) Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru OSBiH **izdao preporuke** sljedećeg sadržaja:

- I. Ministarstvo obrane BiH dužno je navedenim osobama ispoštovati sva njihova prava koja im pripadaju u skladu s člankom 64. stavak (2) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, te donijeti naredbe kojima će osobe odrediti za vršitelje dužnosti u cjelokupnom razdoblju u kojem su obavljali te dužnosti.
- II. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH dužni su osigurati da navedeni ne smiju trpjeti posljedice administrativno-proceduralnih propusta u pogledu donošenja naredbe o određivanju za vršitelja dužnosti učinjenih od nadležnih u Oružanim snagama BiH, jer teret krivnje nije na njima kao krajnjim izvršiteljima već je na nadređenima koji su dopustili da se obavljanje dužnosti drugog ustrojbenog mjesta odvija dulje od 30 dana bez formalnopravnog akta za to.

Na preporuke vojnog povjerenika u navedenim slučajevima Ministarstvo obrane BiH je pozitivno reagiralo, donoseći rješenja u kojima se imenovanima priznaje pravo na plaću i druga primanja u razdoblju kada su stvarno obavljali dužnosti drugog ustrojbenog mjesta prema platnom razredu i koeficijentu za obračun plaće za dužnost koju su obavljali.

2. Isplaćivanje naknada za rad s opasnim tvarima i tvarima štetnim po zdravlje

U 2019. godini vojni povjerenik zaprimio je više pritužbi koje su se odnosile na problem isplaćivanja naknada DVO-ima koji obavljaju dužnosti u koje je uključen rad s opasnim tvarima i tvarima štetnim po zdravlje. Pravo na naknadu za rad s opasnim tvarima i tvarima štetnim po zdravlje propisano je člankom 8.⁴ Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO-e u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 2/09).

U nastavku dajemo pregled oglednih predmeta za ovo područje.

Postupajući po pritužbi osobe M. B., vojni povjerenik donio je Preporuku broj: UP1/05/3-37-3-20/19 od 4. 6. 2019. Naime, imenovani je od 2010. do 2014. godine ostvarivao pravo na

⁴ Članak 8.

- (1) Pripadnicima Oružanih snaga – DVO-ima postavljenim na dužnosti na kojima su izloženi djelovanjima štetnim po zdravlje pripada dodatak u iznosu od 10 % od osnovice za obračun plaće, i to:
 - a) rukovateljima sredstvima klase III. i V. u skladištima,
 - b) na delaboriranju streljiva, bombi i eksploziva,
 - c) vozačima s ADR certifikatom koji obavljaju prijevoz i manipulaciju pogonskih goriva i maziva, streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava,
 - d) na popravku, ispitivanju i punjenju akumulatora u akumulatorskim stanicama,
 - e) u kotlovnica termoelektričnih postrojenja,
 - f) u autolakimicama,
 - g) u ekipama za dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju,
 - h) u tiskarama, laboratorijima i drugim mjestima gdje dolaze u dodir s teškim metalima, amino- i nitrospojevima aromatičnog reda, otrovnim bojama i lakovima,
 - i) na popravku, ispitivanju i punjenju protupožarnih aparata,
 - j) rad s eksplozivima i detonatorima,
 - k) rad na radarima.

naknadu, kada mu je ona ukinuta. Među podacima u pritužbi navodi da se obraćao nadležnima, ali nije dobio traženi odgovor, te se zbog šutnje administracije obratio vojnom povjereniku. Tijekom provođenja istražnih radnji vojni povjerenik je, bez sumnje, utvrdio da imenovani stvarno obavlja poslove i dužnosti na kojima je izložen djelovanju štetnih tvari.

Vojni povjerenik u preporuci konstatira da je:

1. **Pritužba osobe M. B.** koja se odnosi na nemogućnost ostvarivanja prava na dodatak od 10 % od osnovice za obračun plaće za rad na dužnostima na kojima je osoba izložena djelovanjima štetnim po zdravlje **osnovana je.**
2. **Navedena osoba svakodnevno je izložena tvarima štetnim po zdravlje u obavljanju zadataka ustrojbenog mjesta na koje je postavljena,** i to na način kako je opisano u članku 8. Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO-e u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH pod točkom a) „rukovatelji sredstvima klase III. i V. u skladištima.

S obzirom na utvrđeno, vojni povjerenik je Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru OSBiH izdao preporuku sljedećeg sadržaja:

- I. Osoba M. B. ostvaruje pravo na dodatak u iznosu od 10 % od osnovice za obračun plaće, budući da je postavljena na dužnost dočasnika za opskrbu klase III., ali je utvrđeno da uz to obavlja i dužnost rukovatelja sredstvima klase III.
- II. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH dužni su u što kraćem vremenu uskladiti ustrojbeno mjesto navedene osobe sa stvarnim stanjem, te priznati pravo koje joj pripada.
- III. Zadužuje se Zajednički stožer OSBiH da poduzme aktivnosti u cilju formiranja radne skupine koja će analizirati sve specifičnosti ustrojbenih dužnosti koje nisu sadržane u članku 8. Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO-e u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 2/09), ali su osobe na takvim dužnostima izložene djelovanjima štetnim po zdravlje.

Prateći realiziranje ove preporuke, vojni povjerenik je dva puta tražio očitovanje Zajedničkog stožera OSBiH, uz konstataciju da vojni povjerenik ne prejudicira način na koji će se riješiti konkretan slučaj, ali je nesporna činjenica da, iako ustrojbeno mjesto M. B.-a nije u skladu s opisanim dužnostima navedenim u članku 8. Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću DVO-a u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH, **imenovani stvarno rukuje sredstvima klase III.** Shodno tome, zatraženo je ili da se njegovo ustrojbeno mjesto uskladi s Odlukom ili da ga se oslobodi obveze rukovanja sredstvima klase III., posebno imajući u vidu da se ovaj problem rješava od 2015. godine.

Na preporuku vojnog povjerenika u navedenom slučaju, Ministarstvo obrane BiH je donijelo rješenje o usklađivanju ustrojbenog mjesta navedene osobe sa stvarnim stanjem, te joj je na taj način priznato pravo koje mu pripada.

Postupajući po pritužbama osoba N. H. i M. J. koje su privremeno upućene na izvršenje zadatka koji uključuje obavljanje poslova na kojima su izloženi tvarima štetnim po zdravlje, vojni povjerenik donio je Stav i mišljenje, u kojem konstatira:

- a) **Navedene osobe svakodnevno su izložene tvarima štetnim po zdravlje u obavljanju zadataka na koje su upućene,** i to na način kako je to opisano u članku 8. Odluke

Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO-e u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH pod točkom b) „na delaboriranju streljiva, bombi i eksploziva“, točkom h) „u tiskarama, laboratorijima i drugim mjestima gdje dolaze u dodir s teškim metalima, amino- i nitrospojevima aromatičnog reda, otrovnim bojama i lakovima“ i točkom j) „rad s eksplozivom i detonatorima“.

- b) **Vojni povjerenik izražava neslaganje s tumačenjem članka 8. Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO-e u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH** sadržanim u aktu Ministarstva obrane BiH broj: 10-50-1523-3/19 od 20. 5. 2019., u kojem se navodi "(...) Jasno i nedvosmisleno je propisano da pripadnicima OSBiH – DVO-ima postavljenim na dužnosti na kojima su izloženi djelovanjima štetnim po zdravlje pripada dodatak u iznosu od 10 % od osnovice za obračun plaće, te se točno opisuju dužnosti na koje se to odnosi. U navedenoj odredbi ne prepoznaje se mogućnost da pravo na ovaj dodatak ostvare osobe koje se povremeno i privremeno izlažu djelovanjima štetnim po zdravlje ili im je u nazivu ustrojbenog mjesta navedena vrsta sredstva koje je štetno po zdravlje."

Naime, u samom članku nigdje nije navedeno niti se iz odredbe može zaključiti da osobe koje su privremeno upućene na obavljanje poslova i zadataka ustrojbenih mjesta obuhvaćenih tom odlukom nemaju pravo na navedeni dodatak. **Nepobitna je činjenica da imenovane osobe svakodnevno obavljaju zadatke obuhvaćene člankom 8. Odluke Vijeća ministara BiH**, te da su svakodnevno izložene djelovanju tvari i sredstava štetnih po zdravlje, pa **iako njihovo upućivanje jest privremenog karaktera, ono zasigurno nije povremeno jer traje dulje od godinu dana, te stoga imaju pravo na plaću i naknadu u skladu sa Zakonom o plaćama i naknada u institucijama Bosne i Hercegovine i Odlukom Vijeća ministara BiH o posebnim dodacima na plaću za DVO-e u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH.**

- c) **Vojni povjerenik ovim stavom posebno skreće pozornost na sljedeće činjenice:**
- Odlukom Vijeća ministara BiH nigdje nije precizirano da se ona u primjeni veže uz ustrojbeno mjesto niti ima ograničavajuću normu u pogledu vremena u kojem su djelatne vojne osobe izložene djelovanju štetnih tvari;
 - Odlukom je jasno definirano da se utvrđuje poseban dodatak na plaću djelatnim vojnim osobama (...) za službu na drugim dužnostima na kojima su osobe izložene djelovanjima štetnim po zdravlje (članak 1.);
 - za osobe po čijoj se pritužbi izdaje ovaj stav je izvan svake razumne sumnje dokazano da su u svome "privremenom radu" koji traje od 18. 12. 2017., Naredba broj: 10-34-4-67-657/17, izložene djelovanju štetnih tvari;
 - u primjeni odluke čija je intencija, uz ostalo, obešteti osobe koje su izložene djelovanju štetnih tvari nigdje nije istaknuto minimalno vrijeme obavljanja takve vrste poslova temeljem kojih se ostvaruje pravo. Ovo pravo podjednako pripada osobi koja takvu vrstu dužnosti (članak 1.) obavlja sedam dana, mjesec ili više godina;
 - Ministarstvo obrane BiH dužno je svoje administrativne procedure i provedbene akte prilagoditi podzakonskom aktu tako što će ili u naredbama stajati da se

privremeno upućuju i postavljaju na dužnosti, kako je to navedeno u članku 8., ili drugim aktima kojima će se omogućiti djelatnim vojnim osobama stvarno izloženim djelovanju štetnih tvari da ostvare pripadajuće prinadležnosti;

- osnova za dodatak na plaću utvrđena člankom 8. dovoljno je široko postavljena da se temeljem nje svim osobama koje stvarno obavljaju dužnosti na kojima su izložene djelovanju štetnih tvari može priznati to pravo, pa je nejasno zbog čega Ministarstvo obrane BiH to pravo osoporava tumačenjima koja nisu u skladu s intencijom Odluke te usko definiranim administrativnim procedurama.

Povod za izdavanje ovoga stava su pritužbe imenovanih osoba, ali se podjedanko odnosi na sve djelatne vojne osobe koje su u istoj ili sličnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji.

3. Nepravilnosti u postupku odabira kandidata za odlazak u mirovne misije

Tijekom 2019. godine parlamentarni vojni povjerenik BiH zaprimio je i pritužbe koje su se odnosile na nepravilnosti u postupku odabira kandidata za odlazak u misije potpore miru.

Postupajući po navedenim pritužbama, vojni povjerenik utvrdio je:

1. Pritužbe DVO-a, i to: K. N., E. V., D. S., M. O., H. G., M. A., A. K. i D. D. **djelomično su osnovane** u pogledu dosljedne primjene propisanih procedura i normi u postupku izbora kandidata za upućivanje u misiju potpore miru u Islamsku Republiku Afganistan.
2. **Na temeljne i pričuvne liste iz roda vojne policije uvršteni su pojedini kandidati koji nisu ispunjavali opće i posebne uvjete shodno aktu Ministarstva obrane BiH Posebni kriteriji za izbor kandidata za upućivanje pripadnika Vojne policije u Operacije potpore miru i druge aktivnosti u inozemstvu, broj: 10-03-10-125-61/18 od 11. 10. 2018.**, a što se posebno odnosilo na vrijeme provedeno u službi te na pohađanje stručno-specijalističke obuke.
3. Posebno je sporan postupak nadležnih da kandidate s temeljnih lista koji su zadužili opremu i akontacije za sudjelovanje u misiji potpore miru **zamjenjuju kandidatima s pričuvnih lista deset dana prije samog polaska rotacije. Ovaj postupak nadležni pravdaju činjenicom da oni ne ispunjavaju uvjete, iako su te činjenice mjesecima ranije, koliko se provodi postupak odabira, poznate.** S druge strane, u istragama je utvrđeno da ni kandidati s pričuvne liste nisu ispunjavali sve propisane uvjete, ili su ih pak stjecali s danom zamjene temeljnih kandidata, kakav je slučaj s okončanjem stručno-specijalističke obuke za vojnu policiju, čime se sam proces transparentnosti i legitimnosti dovodi u pitanje.
4. **Prilikom izbora kandidata za misiju potpore miru iz 6. pješачke brigade, utvrđen je niz nepravilnosti**, a što je Generalni inspektorat svojim izvješćem broj: IGAR-05-03-32-1-241-10/19 od 29. 11. 2019. i potvrdio. Posebno je sporno rangiranje rezultata poznavanja engleskog jezika po testu ALCEPT, te činjenica da Operativno zapovjedništvo nije postupilo po zahtjevu 6. pješачke brigade za organiziranje završnog testa ALCEPT za kandidate kako bi se izbjegli propusti koji su kasnije i zabilježeni.
5. **A. K. je neosnovano skinut s temeljne liste kandidata** jer je ispunjavao sve uvjete, uključujući i važeći test ALCEPT.
6. **Neprihvatljiv je postupak nadležnih u Oružanim snagama BiH da usmenim putem obavljaju zamjenu kandidata**, bez ikakvog obrazloženja, te ostavlja mogućnost da se ulaganjem žalbi isprave eventualni propusti prilikom zamjene kandidata. Ovakav

- postupak u znatnoj mjeri dovodi u pitanje pravilnost cijelog postupka izbora kandidata za mirovne misije te narušava načelo jednakih mogućnosti za sve i načelo pravednosti.
7. Unatoč utvrđenim propustima, posebno je bitno istaknuti i pritom staviti primjedbu da, protivno utvrđenim i dokazanim propustima, **dosad nije proveden niti jedan postupak utvrđivanja odgovornosti nadležnih za ove propuste** niti detektiranja izravno odgovornih za pravilnost postupka izbora kandidata.
 8. **Za kandidata N. K-a.**, koji je pred sami put u misiju skinut s temeljne liste zbog navnodnog neispunjavanja posebnog uvjeta stručno-specijalističke obuke, naknadnom istragom posebnog tima, koji je formirao Zajednički stožer OSBiH, **utvrđeno je da je imenovani ispunjavao sve uvjete**, uključujući i spornu stručno-specijalističku obuku. **S druge strane, kandidata N. K.-a zamijenio je M. K., koji je s danom uvrštavanja na temeljnu listu stekao certifikat za stručno-specijalističku obuku, koju je pohađao usporedo s obukom i pripremama kandidata za upućivanje u mirovnu misiju, na kojoj je i sam bio obvezan sudjelovati.**
 9. **Kandidata E. V.-a**, za koga je deset dana prije upućivanja u mirovnu misiju konačno konstatirano, iako je to i ranije bilo poznato na osnovi rezultata testiranja, da ne ispunjava uvjet fizičke spremne, **zamijenila je kandidatkinja s pričuvne liste A. M. Imenovanj je tijekom obuke izrečena stegovna mjera "opomena", koja je potom u sumnjivom postupku brisana. Posebno je sporna činjenica da imenovana ne ispunjava opći uvjet za uvrštavanje na pričuvnu listu, a taj se uvjet odnosi na obvezu da je u službi vojne policije provela najmanje dvije godine. Utvrđeno je da je A. M. u bojni vojne policije od 1. 9. 2018.**
 10. **Kandidatkinja D. S.**, pripadnica bojne vojne policije, deset dana prije upućivanja u mirovnu misiju je usmenim putem skinuta s temeljne liste kandidata te je, kao i ostali, pozvana da vrati već zaduženu opremu i akontaciju za put. Imenovana nije ispunila uvjet fizičke spremne na testiranjima organiziranim 21. 8. 2019., 2. 10. 2019. i 9. 10. 2019. Unatoč tome, imenovana je zadržana na temeljnoj listi, te je s nje skinuta deset dana prije putovanja, a nju je zamijenio F. J. s pričuvne liste, koji je poseban uvjet pohađanja stručno-specijalističke obuke stekao u razdoblju od 14. 10. do 25. 10. 2019., pri čemu je, kao i u spomenutom slučaju, kandidat istodobno pohađao i stručno-specijalističku obuku i obveznu "preduputnu obuku" za sudjelovanje u misiji potpore miru.
 11. **Zabrinjava činjenica što je u istrazi utvrđeno da je, nakon kvalifikacijskog bojevog ciljanja, došlo do nestanka meta na temelju kojih su evidentirani rezultati, za što je Zajednički stožer preuzeo obvezu provođenja posebne istrage.**

Vojni povjerenik dostavio je svoje konstatacije povodom ovih pritužbi nadležnima u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, te im pružio priliku da isprave uočene nepravilnosti, da na osnovi analiza prijašnjih propusta pripreme mjere kako bi ih otklonili u budućim rotacijama, tako da je cjelokupan proces stavio u okvire važećih zakonskih i podzakonskih akata.

4. Nepravilnosti u natječajnim postupcima pri prijemu osoba u Oružane snage BiH

U 2019. godini parlamentarni vojni povjerenik BiH postupao je po pritužbama zaprimljenim 2018. godine koje su se odnosile na nepravilnosti u natječajnoj proceduri pri prijemu osoba u Oružane snage BiH. Određeni broj djelatnih vojnih osoba izrazilo je sumnju u pravilnost provođenja natječajnog postupka po Javnom natječaju za prijem kandidata u djelatnu vojnu službu u činu časnika Oružanih snaga BiH. Naime, izražena je sumnja da pojedini najbolji kandidati nisu prošli u treću fazu testiranja, dok oni koji su imali slabije ocjene jesu.

Na temelju prikupljenih činjenica i analize devet kandidata koji su sudjelovali u natječajnoj proceduri u drugoj fazi, a od kojih ih je šest prošlo u treću fazu, vojni povjerenik utvrdio je da su ujednačene ocjene za tzv. vojne discipline, što je posebno izraženo za test tjelesne spremnosti, prepreke i timsku vježbu, dok su najočitije razlike u bodovanju psihotesta i eseja, iz kojih su ocjene, kako je utvrđeno, bile presudne za prolazak u treću fazu.

Posebno želimo istaknuti da vojni povjerenik ni na koji način ne želi umanjiti značaj psihotesta i eseja niti njihovu vrijednost u natječajnoj proceduri, ali želi skrenuti pozornost na to da je u sustavu bodovanja napravljen ozbiljan disbalans u vrednovanju vojnih disciplina, te je došlo do toga da ocjene iz psihotestova i eseja budu presudne, čime je ostavljen prostor za moguće malverzacije, a što je tijekom istrage i dokazano.

Provodeći istražne radnje, vojni povjerenik utvrdio je sljedeće:

- a) Pritužbe djelatnih vojnih osoba u pogledu manipuliranja prilikom testiranja i bodovanja u provođenju natječajne procedure po Javnom natječaju za prijem kandidata u djelatnu vojnu službu u početnom činu časnika Oružanih snaga BiH, broj: 10-34-1-2114-5/18 od 17. 8. 2018., **djelomično su osnovane**.
- b) Na uzorku od devet kandidata koji su sudjelovali u natječajnoj proceduri, utvrđeno je da su relativno ujednačene ocjene za tzv. vojne discipline, dok su razlike najočitije u psihotestovima i esejima.
- c) Pojedini ocjenjivači postupili su suprotno odredbama članka 22. stavka (5) Pravilnika o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", broj 23/18) u dijelu bodovanja testa fizičke spremnosti, što je utvrdio Generalni inspektorat Ministarstva obrane BiH pregledom videosnimki, te u dijelu ocjenjivanja eseja, što je utvrđeno neovisnom analizom sadržaja eseja i ocjena koje su im dodijeljene.
- d) Na temelju analize dostavljenih eseja, nedvojbeno je utvrđeno da su ih ocijenili nekvalificirani ocjenjivači, te da ocjene nisu sukladne sa sadržajem eseja i samim smislom testiranja esejom, kako je to propisano člankom 43. Pravilnika o prijemu u vojnu službu.
- e) Angažiranjem neovisnih, stručnih ocjenjivača, vojni povjerenik nedvojbeno je utvrdio da su manipuliranjem ocjena za esej u treću fazu prošli kandidati pod šifrom *Žuti 6* (II. tjedan) i *Plava 8* (II. tjedan), dok kandidati pod šifrom *Žuti 6* (III. tjedan) i *Plava 7* (M. A)⁵ nisu. Dokaz ovoj tvrdnji su bodovi dani u tabličnom prikazu bez uvrštene ocjene iz eseja.

⁵ U dostavljenom eseju nije naznačen tjedan u kojem je obavljeno testiranje, pa na osnovi pretpostavke ovaj esej povezujemo s kandidatom M. A.

Šifra	Broj bodova bez ocjene eseja	Dana ocjena za esej	Konačni bodovi
Plava 7 (M. M.)	67,42	4	71,42
Žuti 6 (III. tjedan)	67,29	4	71,29
Plava 8 (II. tjedan)	67,16	8	75,16
Žuti 6 (II. tjedan)	65,35	7	72,35

- f) Ovakav postupak ocjenjivača i Povjerenstva za izbor suportan je odredbi članka 28. stavka (1) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18), prema kojoj se djelatne vojne osobe i osobe koje žele biti primljene u Oružane snage BiH tretiraju uz puno poštivanje načela transparentnosti, pravednosti i jednakih mogućnosti.
- g) Vojni povjerenik posebno smatra spornim prijem kandidata pod šifrom *Žuti 6* (II. tjedan), koji je kao pripadnik Oružanih snaga BiH u svome dotadašnjem radu imao službene ocjene 2 i 3. Unatoč činjenici da se radi o javnom natječaju, u određenoj se mjeri devalvira načelo upravljanja i vođenja karijere u Oružanim snagama BiH, što može imati loše implikacije u njihovom budućem razvoju i biti značajan destimulirajući čimbenik na ostale vojnike i dočasnike u Oružanim snagama BiH.

S obzirom na utvrđeno, vojni povjerenik izdao je **Preporuku** broj: UP1/05/03-50-19-54/18 od 6. 5. 2019. sljedećeg sadržaja:

- I. Potrebno da je Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH ponovno analiziraju sve elemente testiranja prilikom provođenja faze 2. natječajne procedure, s posebnim osvrtom na ocjenjivanje psihotestova i eseja.
- II. Ocjenjivači eseja moraju biti stručno kvalificirane osobe, što Ministarstvo obrane BiH mora imati u vidu prilikom testiranja, kako je to i propisano člankom 43. stavak (2) Pravilnika o prijemu u vojnu službu.
- III. Vojni povjerenik poziva Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH da ozbiljno razmotre mogućnost provođenja psiholoških ispitivanja i psiholoških testova samo u fazi 1., te da konačan ishod ocjena bude "zadovoljava" ili "ne zadovoljava" za sljedeće faze natječajne procedure.
- IV. Vojni povjerenik traži od Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera OSBiH da pronađu rješenje kako bi kandidatima pod šifrom *Plava 7* (M. M.) i *Žuti 6* (III. tjedan) odgovarajuće ispravili očite propuste učinjene prilikom ocjenjivanja eseja, zbog čega su oštećeni za prolazak u fazu 3.
- V. Nužno je da Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH, a na temelju analize Generalnog inspektorata BiH, obave evaluaciju provedene natječajne procedure, otklone uočene nedostatke te posebno vode računa o tome da ocjenjivači, za koje je utvrđeno da su svjesno mijenjali rezultate u testu fizičke sprema, ubuduće ne sudjeluju u ovim postupcima.
- VI. Vojni povjerenik poziva Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH da primjenom članka 14. Pravilnika o prijemu u vojnu službu najboljim djelatnim vojnim osobama omoguće vrednovanje njihovog rada i uspješno vođenje u karijeri.

U vezi s ovom preporukom, Ministarstvo obrane BiH izvijestilo je vojnog povjerenika da je načelnik Zajedničkog stožera OSBiH pokrenuo stegovni očevid protiv NN osoba angažiranih u svojstvu ocjenjivača u postupku testiranja kandidata po Javnom natječaju za prijem u

početnom činu časnika, kao i da će Ministarstvo obrane BiH prilikom rada na izmjenama i dopunama Pravilnika o prijemu u vojnu službu, što je planirano u idućem razdoblju, razmotriti točku III. Preporuke.

Također, na temelju saznanja od DVO-a koji su bili sudionici u novom javnom natječaju za prijem časnika, vojni povjerenik konstatira da su Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH u znatnoj mjeri poduzeli aktivnosti na unaprjeđenju natječajne procedure i otklanjanju uočenih slabosti i propusta, a što potvrđuje i činjenica da nije bilo pritužbi DVO-a povodom posljednjeg natječaja.

5. Isplaćivanje naknada za prijevoz na posao i s posla

Vojni povjerenik BiH je u 2019. godini u vezi s ovim pitanjem zaprimio više pritužbi, a kao ogledni primjer iznosimo pritužbu osobe A. S. koja se obratila vojnom povjereniku zbog propusta i nepravilnosti u radu organa koji su joj dostavili rješenja za naknadu troškova prijevoza na posao i s posla. Naime, prema navodima imenovanoga, brigada ZSiPZO⁶ odredila mu je rutu putovanja između Zenice i Banje Luke koju nitko ne koristi, te nitko od pripadnika Oružanih snaga BiH iz te jedinice nema određenu navedenu rutu, iako imaju isto prebivalište kao i imenovani.

Vojni povjerenik je, nakon provođenja istrage u navedenom predmetu, izdao preporuku sljedećeg sadržaja:

- I. Operativno zapovjedništvo Oružanih snaga BiH dužno je osigurati jednaku primjenu Odluke Vijeća ministara BiH, te otkloniti elemente diskriminacije u slučaju osobe A. S. naspram drugih djelatnih vojnih osoba koji su s istim činjeničnim opisom uvedeni u pravo naknade za prijevoz na osnovi različitog tumačenja i primjene Odluke Vijeća ministara BiH.
- II. Ministarstvo obrane BiH dužno je, kao tijelo uprave, osigurati ujednačeno tumačenje iste odredbe zakona, propisa ili drugog općeg akta, a slijedom toga i jednaku primjenu propisa, te ne omogućavati donošenje različitih odluka prilikom rješavanja predmeta istovjetne činjenične i pravne osnove.
- III. Ministarstvo obrane BiH dužno je uskladiti sva rješenja o utvrđivanju prava na naknadu za prijevoz na posao i s posla s Odlukom Vijeća ministara BiH, te u tom procesu iskoristiti sva dopuštena sredstva shodno Odluci Vijeća ministara BiH kako bi djelatne vojne osobe ostvarile naknadu za stvarne putne troškove, uvažavajući specifičnosti lokacija na kojima su razmješteni objekti Oružanih snaga BiH.

Operativno zapovjedništvo je u odgovoru na ovu preporuku obavijestilo vojnog povjerenika da je Zapovjedništvo Brigade zračnih snaga i protuzračne obrane pokrenulo obnovu postupka za navedeni DVO u predmetnoj stvari. Operativno zapovjedništvo je vojnog povjerenika obavijestilo da je u obnovljenom postupku preporuka ispoštovana.

⁶ Zračnih snaga i protuzračne obrane

6. Pružanje pravne pomoći

Vojni povjerenik je u 2019. godini, uz provođenje istražnih radnji po pojedinačnim pritužbama, poduzimao aktivnosti u smjeru istrage određenih pitanja o kojima je dobivao saznanja (pozivi, molbe ili zahtjevi djelatnih vojnih osoba) i sudjelovao ili intervenirao prije donošenja odluke, naredbe ili neke druge obvezujuće pravne norme koja bi mogla biti uzrok eventualnih povreda ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH. U ovome dijelu zakonskog posredovanja i intervencije tijekom 2019. godine u Uredu vojnog povjerenika zabilježen je 31 slučaj u kojem je vojni povjerenik pružao pravnu pomoć djelatnim vojnim osobama, provodio istrage te pružao pravnu i stručnu podršku. U većini slučajeva, kada je pružena pravna pomoć, riješeno je u korist djelatnih vojnih osoba (njih 26), što je također pokazatelj da pripadnici Oružanih snaga BiH imaju povjerenje u instituciju vojnog povjerenika.

U izvještajnom razdoblju najveći broj slučajeva pravne pomoći, neposredne i posredne, evidentiran je u sljedećim područjima:

- pravna pomoć prilikom postavljenja na više ustrojbeno mjesto;
- postavljenje i napredovanje u službi;
- premještaj/prekomanda DVO-a;
- upućivanje na stručno usavršavanje (tečajevi, školovanje i sl.);
- diskriminacija u postupku promaknuća;
- pružanje pomoći u slučajevima diskriminacije po pitanju zdravstvene sposobnosti.

7. Pritužbe civilnih osoba

U izvještajnom razdoblju vojni povjerenik zaprimio je i nekoliko pritužbi civilnih osoba zaposlenih u Ministarstvu obrane BiH ili Oružanim snagama BiH. Pritužbe su analizirane i podnositelji su upućeni da se obrate Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH, s kojom vojni povjerenik redovito surađuje sukladno Smjernicama o osnovama suradnje parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH.

Za pritužbe civilnih osoba vojni povjerenik oglasio se nenadležnim i zatvorio predmet odlukom o neprihvatanju pritužbe.

Odjeljak B. Najavljeni i nenajavljeni posjeti jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH

U skladu s člankom 4. točka f) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 51/09), vojni povjerenik ovlašten je u bilo kojem trenutku najavljeno ili nenajavljeno posjetiti jedinice i zapovjedništva Oružanih snaga BiH i organizacijske jedinice Ministarstva obrane BiH. Vojni povjerenik nastoji u raspravi i razgovoru s djelatnim vojnim osobama, kao i obilaskom lokacija i prostora u kojima borave ili ih koriste za potrebe službe, procijeniti stanje ljudskih prava i sloboda te na osnovi toga utvrditi smjer svoga djelovanja.

Tijekom 2019. godine vojni povjerenik realizirao je 18 najavljenih i nenajavljenih posjeta vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, a u nastavku dajemo pregled pojedinih posjeta, kao i teškoće s kojima se suočavaju DVO-i.

1. Najavljeni posjet Centru za temeljnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću

Vojni povjerenik BiH boravio je 17. 4. 2019. u najavljenom posjetu Centru za temeljnu obuku Oružanih snaga BiH u Pazariću (u daljnjem tekstu: Centar za temeljnu obuku). Uz vojnog povjerenika, u posjetu je sudjelovao i njemački vojni ataše, pukovnik Kai-Uwe Napel.

U Centru se izvodi temeljna obuka radi potrebne borbene osposobljenosti, kao i psiho-fizička evaluacija i rangiranje kandidata, te je do danas u njemu uspješno izvedeno 5.478 obuka kandidata na temeljnoj vojničkoj obuci. Uz to, na lokaciji se izvodi i prva faza obuke za časnike, koju je do sada uspješno završio 151 kandidat. Osim navedenog, Centar za temeljnu obuku provodi i primarnu obuku za razvoj vođa, koju je dosad pohađalo 253 DVO-a.

Nakon informativnog brifinga vojni povjerenik je obišao lokaciju i upoznao se sa stanjem u objektima i oko njih, poboljšanjima i sanacijama prostorija u kojima borave kandidati, ali i njihovim nedostacima. Sanirani su mokri čvorovi u objektu za smještaj kandidata ženskog spola, vojničke kupaonice koju koriste kandidati muškog spola i spavaonica. Pripremljen je i projekt za uspostavu vešeraja na lokaciji te je dostavljen Ministarstvu obrane BiH, kao i mokrih čvorova u sportskoj dvorani i objektima zapovjedništva Centra za temeljnu obuku. Međutim, i pored ovih unaprjeđenja uvjeta boravka i rada DVO-a i kadeta u Centru za temeljnu obuku, vojni povjerenik utvrdio je da ima još mnogo nedostataka za čije su otklanjanje potrebna financijska sredstva, a među njima je posebno iskazana potreba za sljedećim:

- riješiti pitanje odgovarajućeg grijanja objekata jer su prostorije izuzetno hladne, u što se vojni povjerenik i osobno uvjerio. Naime, grijanje je uvedeno 1974. godine, koristi se loživo ulje, te je zbog starosti evidentan gubitak energije više od 50 %. Shodno tome, nužna je hitna rekonstrukcija termoenergetskog bloka ili pak energetsko utopljanje objekata u kojima borave i rade DVO-i i kadeti;
- nabaviti motor za daljinsko upravljanje kliznom kapijom na glavnom ulazu u vojarnu;
- nabaviti uređaje za čišćenje s jednim diskom;
- nabaviti profesionalne usisavače na lokaciji;
- nabaviti televizor i društvene igre za vojnički klub u kojem kadeti provode slobodno vrijeme;
- nabaviti aparat za fotokopiranje;
- nabaviti uređaj za laštenje cipela;
- nabaviti kosilicu ili barem još jedan trimer za održavanje travnatih površina na lokaciji.

Ove iskazane potrebe samo su minimum kako bi se boravak i rad DVO-a i kadeta na lokaciji podigao na višu razinu, a samim time i kvaliteta provođenja obveza i obuke kadeta.

Vojni povjerenik održao je poseban sastanak s pripadnicama Oružanih snaga BiH u Centru za temeljnu obuku. Na tom sastanku je razgovarao s njima o ravnopravnosti spolova u Oružanim snagama BiH, problemima u pogledu uznemiravanja na obuci ili na radnom mjestu, etičkom kodeksu te situaciji i položaju žena u Oružanim snagama BiH. Poseban naglasak stavljen je na potrebu postavljenja žena na mjesta zapovjednica u jedinicama, te da treba k tome usmjeravati obuku i ohrabrivati pripadnice Oružanih snaga BiH za preuzimanje ovakve vojničke odgovornosti.

2. Najavljeni posjet Zapovjedništvu za obuku i doktrinu Oružanih snaga BiH (ZOiD) u Travniku

Vojni povjerenik boravio je 9. 12. 2019. u najavljenom posjetu Zapovjedništvu za obuku i doktrinu Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: ZOiD) u Travniku.

Na toj lokaciji odvija se bitan proces pripreme djelatnih vojnih osoba za odgovornu i djelatnu službu u Oružanim snagama BiH.

ZoiD provodi funkcionalne, karijerne i specijalističke obuke i teži sve obuke standardizirati u skladu s NATO-vim standardima, te s tim ciljem nastoji primijeniti procedure.

Za vrijeme posjeta vojni povjerenik je konstatirao da je u ZoiD-u angažiran kvalitetan i motiviran zapovjedni kadar, koji je kvalitetu svoga rada dosad dokazao u nizu uspješno provedenih obuka. Njihova požrtvovanost u provođenju niza izazovnih aktivnosti, inicijativa, dobrih ideja i težnja za moderniziranjem obuka za svaku su pohvalu.

Između problema i izazova s kojima se susreću djelatne vojne osobe u ZoiD-u mogu se izdvojiti sljedeći:

- **Personalna popunjenost i napredovanje instruktora:** ZoiD se suočava s problemom nedovoljne popunjenosti kadrova, a sama popuna se odvija vrlo sporo, pri čemu posebno zabrinjava što se upražnjena mjesta popunjavaju nekvalificiranim kadrovima, bez provođenja potrebnih obuka, te su kao takvi nespremni za izvođenje nastave polaznicima obuka i obavljanje dužnosti instruktora u punom kapacitetu. S druge strane, nadležni povlače kvalitetne i osposobljene instruktore s lokacije ZOiD-a na druge lokacije, što u velikoj mjeri otežava nesmetano odvijanje obuka i dovodi do preopterećenja postojećeg raspoloživog osoblja na lokaciji. Ovaj problem posebno će biti izražen u idućim godinama kada će znatan broj instruktora ispuniti zakonske uvjete za umirovljenje. Ako Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer OSBiH ne pristupe planskom popunjavanju zapošljavanjem novih instruktora koji će biti odgovarajuće obučeni i spremni za preuzimanje izvođenja izobrazbe i obuka djelatnih vojnih osoba, bit će upitan način djelovanja i kvaliteta rada ZoiD-a.
- **Postupak prijema djelatnih vojnih osoba u Oružane snage BiH:** ovaj postupak odvija se u ZoiD-u i u znatnoj mjeri otežava radne procese temeljne djelatnosti za koje je ZOiD formiran i zadužen, a to je izobrazba i osposobljavanje djelatnih vojnih osoba za službu. Vojni povjerenik cijeni da nadležni u Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru OSBiH trebaju realizirati ovaj proces u nadležnoj organizacijskoj jedinici za osoblje.

- **Infrastruktura, oprema i održavanje prostorija i lokacije ZoiD-a:** objekti na lokaciji su zastarjeli i potrebno ih je renovirati, za što su nužna znatna financijska sredstva. Najnužniji radovi uglavnom se realiziraju u sklopu donacija partnerskih zemalja. Većina potrebne opreme za obuku i izobrazbu također je donirana. Učionički prostori su mali i odgovaraju potrebama manjih skupina polaznika obuke za prikladnu metodologiju podučavanja. Centar u kojem se obučavaju mladi časnici i dočasnici nema dvoranu za treniranje ni amfiteatar za veće skupine. Na lokaciji nemaju kosilicu već jedan trimmer i ručne kose, što nije dovoljno za održavanje kruga prema zahtjevima za jednu ustanovu, u ovom slučaju vojarnu u središtu grada, pa to uvelike narušava ugled i samih Oružanih snaga BiH. Nerijetko nedostaju određeni artikli jer nisu dostavljeni u skladu s brojem djelatnih vojnih osoba na lokaciji u određenom trenutku, a s druge strane se jedinici dostavljaju sredstva koja joj, shodno njezinoj namjeni i misiji, nisu potrebna. Treba razgraničiti logističke potrebe brigada i njihovu ulogu, te u vezi s tim imati u vidu da ZoiD nije manevarska jedinica već, prije svega, edukacijski centar. Imajući u vidu značaj edukacije za djelatne vojne osobe, zabrinjava podatak da u Centru za profesionalni razvoj nisu u funkciji niti jedan pisač i kopirni aparat. Uobičajeni problemi, kao i u drugim jedinicama Oružanih snaga BiH, tiču se znavljanja uniforme i voznog parka. Poseban problem je što ZoiD nema osoblje za održavanje unutarnjeg i vanjskog prostora lokacije, pa te poslove nerijetko obavljaju sami instruktori. Popuna nedostajućim kadrom odvija se presporo.

Nakon obilaska lokacije i razgovora s djelatnim vojnim osobama **vojni povjerenik smatra alarmantnim stanje u kojem su madraci, jastuci, posteljina i deke u spavaonicama.** Kako se ovo pitanje tiče higijene, a imajući u vidu broj ljudi koji tijekom godine borave na lokaciji, vojni povjerenik tražio je od Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera OSBiH da u najvažnije prioritete uvrste nabavu opreme za prikladno opremanje spavaonica u ZoiD-u. Realiziranje ove aktivnosti posebno će biti u središtu monitoringa vojnog povjerenika tijekom 2020. godine.

3. Najavljeni posjet Zapovjedništvu 4. pješачke brigade Oružanih snaga BiH u Čapljini

Vojni povjerenik boravio je 16. 12. 2019. u najavljenom posjetu 4. pješачkoj brigadi OSBiH u Čapljini.

Opći zaključak vojnog povjerenika je da je 4. pješачka brigada iznimno dobro organizirana i učinkovita brigada Oružanih snaga BiH te da su rezultati koje postižu na izuzetnoj razini.

Vojni povjerenik razgovarao je na lokaciji sa zapovjednikom brigade i načelnicima odjela, a prilikom obilaska lokacije obavio je razgovor s dočasnicima i vojnicima. Tom prilikom su izneseni određeni izazovi s kojima se pripadnici Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji susreću u obavljanju poslova i zadataka, i to:

- **Stanje osoblja:** popunjenost brigade iznosi oko 81 %, pri čemu treba istaknuti da nedostaje 193 vojnika, što otežava obavljanje redovitih poslova i zadataka, posebno uzme li se u obzir mogućnost da određeni broj DVO-a koristi pojedina prava iz radnog odnosa (bolovanje, godišnji odmor), što prouzrokuje preopterećenost raspoloživog broja DVO-a;
- **Plaće i naknade za vojnike angažirane na osiguranju i straži:** brigada osigurava 16 perspektivnih i nesperspektivnih lokacija. Pripadnici Oružanih snaga BiH koji su

angažirani na unutarnjem osiguranju objekata i straži su nedovoljno plaćeni imajući u vidu odgovornost posla koji obavljaju. Prema navodima, vojniku je veća plaća ako ode na bolovanje nego ako ode na stražu. Vojnik koji tijekom mjeseca dva puta ode na stražu (14 dana) ima više od 360 radnih sati, a s druge strane je "kažnjen" zbog toga što časno obavlja svoj posao (ukidaju mu se ili umanjuju brojne novčane naknade – naknada za troškove prijevoza na posao i s posla, naknada za ishranu tijekom rada, naknada za odvojeni život). Uпитno je i korištenje slobodnih dana jer, zbog bolovanja i dobrovoljnog napuštanja Oružanih snaga BiH, nedostaje potreban broj ljudi za stražu.

Nakon obilaska lokacije i razgovora s djelatnim vojnim osobama vojni povjerenik smatra da je najveći izazov s kojim se brigada susreće popunjenost kadrovima, osobito uzme li se u obzir broj lokacija koje brigada osigurava stražarskom i čuvarskom službom. Važno je napomenuti i male plaće za kategorije vojnika i dočasnika, te ukidanje naknada na plaću u vrijeme obavljanja stražarske dužnosti, vojnih vježbi i ostalih terenskih aktivnosti.

POGLAVLJE III.

11. SVJETSKA KONFERENCIJA OMBUDSMANA ZA ORUŽANE SNAGE

Parlamentarna skupština BiH bila je domaćin 11. svjetske konferencije ombudsmana za oružane snage, održanoj 28.-30. 10. 2019. u Sarajevu, u organizaciji Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH i Centra za upravljanje sigurnosnim sektorom iz Ženeve (DCAF), te uz potporu zemalja donatora (SR Njemačka, Austrija, Nizozemska, Norveška i Švicarska).

U proteklome razdoblju održano je deset svjetskih konferencija, pri čemu je prva svjetska konferencija održana u SR Njemačkoj (2009.), deseta u Južnoafričkoj Republici (2018.), dok je održavanje dvanaeste svjetske konferencije predviđeno za 2020. godinu u Beču, Republika Austrija.

Na 11. svjetskoj konferenciji sudjelovalo je 132 sudionika iz 58 zemalja, među kojima su bili predstavnici institucija ombudsmana za oružane snage, uključujući vojne ombudsmane, parlamentarne povjerenike, parlamentarne ombudsmane te generalne inspektore zadužene za postupanje po pritužbama vezanim uz povrede ljudskih prava u oružanim snagama. Također, na konferenciji je bilo i 110 sudionika iz Bosne i Hercegovine, te su bili predstavnici međunarodnih organizacija koje se bave problematikom zaštite ljudskih prava u oružanim snagama.

Na ovogodišnjoj konferenciji stavljen je naglasak na temu: "Izgradnja stabilnih i održivih institucija ombudsmana", odnosno kako institucije ombudsmana mogu razviti jače interne kapacitete koji bi omogućili suprotstavljanje prijetnjama i prilagođavanje promjenjivim i zahtjevnim okruženjima. Na konferenciji je raspravljano o načinima na koje institucije ombudsmana, bez ugrožavanja vlastitih mandata, mogu izbjeći politizaciju i nasrtaje na svoju nepristranost i neovisnost.

Održavanje konferencije bilo je prilika za dodatno promicanje različitih modela demokratskog nadzora nad oružanim snagama i sprječavanja nepravilnosti i kršenja ljudskih prava. Vojni povjerenik imao je priliku na konferenciji predstaviti model zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda djelatnih vojnih osoba u Bosni i Hercegovini. Također su zapažena izlaganja imali i generalni inspektor Ministarstva obrane BiH, koji je u svome izlaganju predstavio modele suradnje s institucijom parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, kao i predstavnici Ureda tajnika Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH koji su predstavili model parlamentarnog nadzora nad sektorom obrane i sigurnosti u Bosni i Hercegovini.

Sudionici konferencije usvojili su izjavu, koja je rezultat dobrih praksi o kojima je raspravljano na konferenciji. Svaka institucija ombudsmana ima posebne i jedinstvene nadležnosti, pa stoga sve izložene prakse možda neće biti mjerodavne za sve sudionike konferencije, što je u konačnici i prihvatljivo.

Izjava s 11. svjetske konferencije ombudsmana za oružane snage

Uvod

1. Oslanjajući se na uspjeh prethodnih deset međunarodnih konferencija institucija ombudsmana za oružane snage u Berlinu (2009.), Beču (2010.), Beogradu (2011.), Ottawi (2012.), Oslu (2013.), Ženevi (2014.), Pragu (2015.), Amsterdamu (2016.), Londonu (2017.) i Johanesburgu (2018.), konferencijom u Sarajevu nastojano je jačati otpornost institucije ombudsmana i proširiti suradnju i razmjenu dobrih praksi među neovisnim nadzornim institucijama,
2. Potvrđujući da se ICOAF etablirao kao važan međunarodni forum za promicanje i osiguranje demokratskog nadzora oružanih snaga, čiji sudionici dijele zajedničke težnje ka sprječavanju lošeg upravljanja i povreda ljudskih prava,
3. Uviđajući da je svaki nacionalni kontekst jedinstven, podcratavamo važnost stalnog međunarodnog dijaloga između institucija ombudsmana za promicanje i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda unutar i od strane oružanih snaga.

Izgradnja otpornih i održivih institucija ombudsmana

4. Posljednjih godina brojne su institucije ombudsmana sve više pod pritiskom različitih autoriteta u društvu.
5. Otporne institucije ombudsmana, sposobne za učinkovito izvršenje svoga mandata bez slabljenja od vanjskih i unutarnjih pritisaka, mehanizam su za poticanje otpornijih i učinkovitijih oružanih snaga i društava općenito, u kojima je unaprijeđena vladavina zakona.

6. Sudionici su razgovarali o različitim načinima na koje institucije ombudsmana mogu ojačati svoju otpornost, uključujući i usvajanjem međunarodnih standarda, poput Pariških i Venecijanskih načela, kako bi se osiguralo da se sve institucije pridržavaju sličnih minimalnih standarda, uz istodobno priznavanje razlika između svih institucija ombudsmana.
7. Sudionici su ponovili važnost veće suradnje i koordinacije s drugim javnim tijelima, kako unutarnjim tako i izvanjskim u odnosu na njihove zemlje, kako bi povećali otpornost na takve prijetnje.

Kako institucije ombudsmana mogu spriječiti veće krize i prijetnje

8. Sudionici konferencije su procjenom rizika prepoznali prijetnje s kojima se suočavaju njihove institucije. Među ostalima, prepoznate su sljedeće prijetnje:
 - a. pojačan javni nadzor i ispitivanje njihove neovisnosti i nepristranosti,
 - b. smanjena proračunska izdvajanja,
 - c. smanjena razina suradnje s drugim javnim tijelima, odnosno ministarstvom obrane,
 - d. promjena političkog okruženja i političkih napada i
 - e. teškoće s učinkovitim komuniciranjem u ciklusima vijesti koji se brzo mijenjaju.

Te prijetnje ometaju sposobnost institucija ombudsmana da obavljaju svoj posao.

9. Sudionici su konstatali da su preventivno djelovanje i predviđanje prijetnji njihovim uredima i oružanim snagama važni za ublažavanje potencijalnih prijetnji.
10. Sudionici su razmijenili iskustva o snagama i mogućnostima pomoću kojih bi institucije ombudsmana mogle povećati svoju otpornost. Pojedine snage institucija ombudsmana uključuju njihove ustavne ovlasti koje im daju istaknuto mjesto u društvu, njihov pravni mandat, nezavisnost od tijela koja su ovlaštene nadgledati, kao i visok stupanj stručnosti i znanja njihovog osoblja, te njihovu neovisnost u odabiru svojeg osoblja.
11. Sudionici su napomenuli da, iako institucije koje predstavljaju mogu imati različite mandate i mogu biti u drugačijem položaju u usporedbi s njihovim kolegama, oni dijele mnogo istih snaga i mogućnosti, kao i slabosti i prijetnji.

Kako institucije ombudsmana mogu zadržati stabilnost i održati zamah

12. Sudionici su prepoznali važnost njihove neovisnosti u osiguranju učinkovitog ispunjavanja svojih mandata za nadzor nad oružanim snagama te zaštite i unaprjeđenja prava ljudstva oružanih snaga.
13. Neovisnost je od ključne važnosti za institucije ombudsmana za oružane snage u cilju osiguranja njihove nepristranosti, učinkovitosti i vjerodostojnosti.
14. Sudionici su istaknuli bitno stalno razmišljati o njihovoj učinkovitosti kako bi se osiguralo da oni i dalje ispunjavaju svoj mandat, te rad institucije također mora biti fleksibilan da bi se razvijao kako se mijenjaju i oružane snage. Institucije ombudsmana trebale bi kontinuirano raditi na jačanju svoga mandata kako bi bile učinkovitije i bolje se prilagođavale okruženju koje se sve više mijenja.

15. Institucije ombudsmana trebale bi biti proaktivne u prepoznavanju potencijalnih prijetnji i izazova njihovom radu, potpuno iskoristiti svoje ovlasti te osmisliti inovativne načine za prevladavanje tih prepreka.

Kako institucije ombudsmana mogu odgovoriti na krize i prijetnje:

16. Sudionici su prepoznali sljedeće prijetnje kao prepreke u obavljanju svojeg posla: smanjenje proračuna, nedovoljna raspodjela osoblja, politički napadi, negativno izvještavanje medija, nedostatak suradnje s ministarstvom obrane i nepoštivanje ili nepotpuno provođenje njihovih preporuka.
17. Sudionici su uočili i konkretne načine djelovanja u prevladavanju tih prijetnji:
 - a. Kad se bave političkim napadima, institucije ombudsmana mogu zaštititi svoj kredibilitet i održati ili povećati transparentnost izdavanjem preporuka ili izvješća. Također mogu raditi s drugim ključnim akterima, poput parlamenata i pravosudnih tijela.
 - b. Kad se bave negativnim izvještavanjem medija, institucije ombudsmana mogu proaktivno poduzeti mjere za sprječavanje negativnog izvještavanja medija, te ih mogu izvještavati o uspješno riješenim slučajevima ili drugim pozitivnim medijskim mogućnostima. Institucije ombudsmana također se mogu oslanjati na postojeće iskustvo u služenju društvenim mrežama i na DCAF-ov *Vodič za društvene mreže za institucije ombudsmana*, kako bi bile bolje pripremljene za interakciju na društvenim mrežama.
 - c. Kad se bave prijetnjama proračunu, institucije ombudsmana mogu proaktivno poduzeti mjere za sprječavanje smanjenja proračuna, mogu se angažirati s onima koji određuju proračunske potrebe u budućnosti i izgraditi kapacitete osoblja te institucije.
 - d. Kad se suočavaju s nedostatkom suradnje s ministarstvom obrane, institucije ombudsmana mogu osigurati da njihov zakonski mandat i ovlasti budu jasno preneseni osoblju ministarstva; mogu uspostaviti i izgraditi odnose s ključnim akterima ministarstva obrane i učiniti ih osjetljivima na ulogu institucija ombudsmana, te mogu razmjenjivati dobre prakse i naučene lekcije između institucije ombudsmana i ministarstva obrane.
 - e. Kad se suočavaju s nečijim preporukama koje se ne provode ili ne poštivaju, institucije ombudsmana mogu pokušati proširiti ili ponovno potvrditi svoje ovlasti kako bi se omogućila bolja primjena zakona i mogu raditi s ključnim akterima kao što su parlamenti, nevladine organizacije i mediji kako bi osnažili svoju poruku i stvorili veći pritisak.

Kako institucije ombudsmana mogu doprinijeti održivom razvoju: povezivanje s COR-om

18. Sudionici su konstatairali da institucije ombudsmana mogu imati važnu ulogu u doprinosu i većem poštivanju ciljeva održivog razvoja.
19. Još jednom, prevencija ima važnu ulogu i ako institucije ombudsmana mogu predvidjeti specifične probleme prije nego što budu uvučene u krupnija pitanja, mogu doprinijeti mirnijim, pravednijim i inkluzivnijim društvima, što je i cilj COR-a 16.

20. Sudionici su zapazili da institucije ombudsmana već imaju važnu ulogu u prikupljanju podataka, a tom iskustvenom bazom mogu pojačati svoje preporuke.
21. Snažna politika u vezi s Agendom za održivi razvoj 2030. daje mogućnost nadzornim tijelima da izgrade svoj profil kao pokretači zaštite ljudskih prava i dobrog upravljanja.

Zaključci:

22. ICOAF je platforma za međusobnu razmjenu informacija, dobrih praksi i iskustava s partnerskim institucijama. Uviđajući da ICOAF raste - i da je na 11. ICOAF-u bilo više od 100 sudionika iz 50 zemalja, što je istinski dokaz tome – on poziva DCAF da istraži puteve učinkovitog produbljivanja buduće suradnje, primjerice aktivnostima unutar ICOAF-a i proizvodima znanja, radi zadovoljenja specifičnih potreba institucija sudionica.
23. Posebno područje koje zahtijeva međunarodnu suradnju između partnerskih institucija ICOAF-a su međunarodne misije (vojne razmjene u inozemstvu). Sudionici zahtijevaju od DCAF-a da istraži kako institucije ombudsmana međusobno mogu poboljšati međunarodnu razmjenu informacija i iskustava u vezi s međunarodnim misijama izvan sadašnjeg opsega ICOAF-a, uz istodobno poštivanje posebnosti nacionalnih pravnih i institucionalnih okvira institucija ombudsmana.
24. ICOAF je i dalje korisna platforma za unaprjeđenje dijaloga između institucija ombudsmana i jačanje njihove suradnje i mreža. I ubuduće će se na konferencijama nastaviti proširivati i produbljivati ova suradnja.
25. ICOAF ostaje otvoren za relevantne institucije iz zemalja koje nisu sudjelovale na prethodnim konferencijama.
26. Dvanaesti ICOAF bit će održan u Beču, u Austriji, u lipnju 2020. godine.

Tajništvo Parlamentarne skupštine BiH sa svojim organizacijskim jedinicama pružio je nesebičnu pomoć u uspješnom organiziranju i realiziranju 11. ICOAF-a, a što potvrđuju brojne čestitke i zahvalnice sudionika na izuzetnoj organizaciji konferencije i srdačnom prijemu u Bosni i Hercegovini.

POGLAVLJE IV.

OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2019. GODINI

S ciljem potpunog informiranja o aktivnostima Ureda u 2019. godini, navodimo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH te ostale aktivnosti koje su poduzimane s ciljem obavljanja parlamentarne kontrole rada, s jedne strane, a ujedno primjene zakonskih ovlasti, s druge strane.

Dakle, osim rada po pritužbama, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tijekom 2018. godine realiziran je niz drugih aktivnosti, čiji kronološki pregled dajemo u nastavku.

Vojni povjerenik je u 2019. godini, iskazano po mjesecima, imao sljedeće aktivnosti:

Siječanj 2019.

- 15. 1. 2019. ceremonija dočeka pješačke jedinice 6. PBR i jedinice Vojne policije iz mirovne misije,
- 21. 1. 2019. sastanak s vojnim atašekom NR Kine, brigadirom Luo Tiefengom,
- 22. 1. 2019. posjet Centru za temeljnu obuku OSBiH u Pazariću.

Veljača 2019.

- 1. 2. 2019. sastanak sa zapovjednikom EUFOR-a, generalom Martinom Dorferom,
- 26. 2. 2019. sastanak s vojnim atašekom SR Njemačke, pukovnikom Kai Uwe Napelom.

Ožujak 2019.

- Godišnja konferencija o obuci Oružanih snaga BiH,
- 27. 3. 2019. radni posjet Generalnom inspektoratu Ministarstva obrane BiH,
- 28. 3. 2019. godišnja analiza stanja osoblja u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH.

Travanj 2019.

- Godišnja analiza deminiranja za 2019., Mostar – Blagaj,
- 4. 4. 2019. sastanak s vojnim atašekom Kraljevine Nizozemske, pukovnikom Erikom van Vuurenom,
- 5. 4. 2019. obilježena 14. godišnjica 1. pješačke (gardijske) pukovnije OSBiH,
- 11. 4. 2019. Međunarodna konferencija u povodu obilježavanja 70 godina NATO-a,
- 15. 4. 2019. obilježena 14. godišnjica 2. pješačke (rendžerske) pukovnije OSBiH,
- 17. 4. 2019. posjet Centru za temeljnu obuku OSBiH u Pazariću,
- 24. 4. 2019. obilježena 13. godišnja konferencija Generalnog inspektorata MOBiH.

Svibanj 2019.

- 54. međunarodni simpozij vojnih psihologa,
- 9. 5. 2019. obilježavanje Dana Europe,
- 12. 5. 2019. obilježena 14. godišnjica 3. pješačke (Republika Srpska) pukovnije,
- 20. 5. 2019. posjet brigadi taktičke podrške u Rajlovcu.

Lipanj 2019.

- 10.-13. 6. 2019. pripremni sastanak za 11. svjetsku konferenciju ombudsmana za oružane snage,

- 12. 6. 2019. posjet brigadi taktičke podrške u Rajlovcu u sklopu pripremnog sastanka za 11. svjetsku konferenciju ombudsmana za oružane snage,
- 18. 6. 2019. ispraćaj vojnog atašea Austrije, brigadira Michaela Pesendorfera,
- 24. 6. 2019. sastanak s vojnim atašedom NR Kine, brigadirom Luo Tiefengom,
- 25. 6. 2019. oproštajni posjet zapovjednika EUFOR-a, generala Martina Dorfera,
- 26. 6. 2019. ceremonija primopredaje dužnosti zapovjednika EUFOR-a,
- 28. 6. 2019. Vidovdan i krsna slava 3. pješačke (Republika Srpska) pukovnije.

Srpanj 2019.

- 8. 7. 2019. doček jedinice iz mirovne misije - 9. rotacija.

Rujan 2019.

- 3. 9. 2019. konferencija Generalnog inspektorata Ministarstva obrane BiH,
- 10. 9. 2019. posjet Centru za temeljnu obuku u Pazariću,
- 12. 9. 2019. vojna vježba *Srebrna strijela*, Dubrave, Tuzla.

Listopad 2019.

- Vojna vježba *Dinamičan odgovor*, Butmir, Sarajevo,
- 15. 10. 2019. međunarodna konferencija MOBiH – *Mediji i obrana*,
- 27.-30. 10. 2019. ICOAF – 11. međunarodna konferencija ombudsmana za oružane snage.

Studeni 2019.

- 5. 11. 2019. natjecanje vodova 22. klase u CTO-u u Pazariću,
- 12. 11. 2019. krsna slava vojnih svećenika,
- 18. 11. 2019. konferencija Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i Agencije za ravnopravnost spolova – *Primjena UN-ove Rezolucije 13/25*,
- 27. 11. 2019. konferencija OESS-a – *Dani sigurnosti*,
- 28. 11. 2019. Svečana akademija MOBiH – 14. godišnjica MOBiH i OSBiH,
- 29. 11. 2019. obilježena 14. godišnjica OSBiH – Rajlovac.

Prosinac 2019.

- 9. 12. 2019. posjet Zapovjedništvu za obuku i doktrinu OSBiH u Travniku,
- 10.-11. 12. 2019. OESS-ov seminar – *Upravljanje i reforma sektora sigurnosti*,
- 16. 12. 2019. posjet 4. pješačkoj brigadi OSBiH u Čapljini.

